

**Seletuskiri haridus- ja teadusministri 16. oktoobri 2025. a määruse nr 40
„Noorte valikute suunamine inseneeria ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia
valdkondades“ muutmise eelnõu juurde**

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõike 2 alusel.

Uuringud näitavad, et Eesti üldhariduskoolide II kooliastmes on tehnoloogiaõpetuse kvaliteet ja praktilisus ebaühtlane ning koolide võimekus pakkuda kvaliteetset õpet erineb märkimisväärselt, seda nii õpetajate pädevuste ja ka õppekeskkonna ning -vahendite osas. Koolide ja koolipidajate ressursid-võimalused on erinevad, mõjutades otseselt õppe ja korralduse kvaliteeti. Õpetamise kvaliteeti mõjutab ka kvalifitseeritud õpetajate nappus ning vajadus täiendava toe järele uute tehnoloogiate rakendamisel. Lisaks viitavad uuringud, et tehnoloogia ja digivahendite kasutamine õppetöös on kooliti ja õpetajate lõikes väga erinev – määravaks saab õpetaja oskus vahendeid eesmärgipäraselt rakendada. Seega sõltub laste praktiline kokkupuude tehnikaga konkreetse kooli ja õpetaja praktikast. Määruse muutmine on eelkõige tingitud vajadusest kaasajastada üldhariduskoolide tehnoloogiaõpetust II kooliastmes tänapäevaste praktiliste käed-külge tegevustega. Eesmärgi saavutamiseks lisatakse avatud taotlusvooru uus tegevus, mis võimaldab koolidel kaasata õppe läbiviimisse ettevõtteid ja/või kutseõppeasutusi. Lisaks korrigeeritakse ja täpsustatakse mõned ebatäpsused tekstis.

Määrusega täpsustatakse tegevusi, millele saab toetust taotleda, kriteeriumeid, mille alusel toetust antakse ning abikõlblikkuse tingimusi.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi kesk- ja kutsehariduse osakonna projektijuht Anne Raam (anne.raam@hm.ee).

Eelnõu ja seletuskirja kooskõla ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava ja Euroopa Sotsiaalfondi reeglistikuga on kontrollinud strateegia- ja finantsosakonna välisvahendite nõunik Ragne Hoff (ragne.hoff@hm.ee); strateegia- ja finantsosakonna välisvahendite juht Inge Oopkaup (inge.oopkaup@hm.ee); strateegia- ja finantsosakonna nõunik Meelis Aunap (meelis.aunap@hm.ee).

Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud HTMi õiguspoliitika õigusnõunik Kadi Mölder (kadi.molder@hm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu **punktiga 1** laiendatakse § 2 lõikes 1 toetuse andmise eesmärki ning lõikes 2 kirjeldatud tegevuse tulemusi. Muudatuse tulemusena luuakse üldhariduskoolidele, kellel on valmisolek kaasata ettevõtteid ja kutseõppeasutusi arenguhüppe saavutamiseks II kooliastme tehnoloogiaõppe korraldusmudeli ning õppe moodulite väljatöötamisel ja piloteerimisel, vastavate õppematerjalide loomisel, õpetamispraktika arendamisel ja mitmekesistamisel praktiliste käed-külge õpikogemustega. Eelpool nimetatu mõjutab oluliselt õpilaste huvi tehnoloogia ja inseneeria vastu ning loob eelduse, et tulevikus asutakse õppima nimetatud valdkonnaga seotud alal.

Eelnõu **punktiga 2** täiendatakse § 4 lõike 1 sõnastust. Täiendusega laienevad toetatavad tegevused üldhariduskoolidesse, kus mõtestatakse inseneriharidust ja tehnoloogiaõpet. Koostöös ettevõtete ja/või kutsekoolidega töötatakse välja II kooliastme tehnoloogiaõppe

korraldusmudel, luuakse õppekavaga seotud praktilised tehnoloogiaõppe moodulid ja nende rakendamist toetavad õppematerjalid. Loodud mooduleid ja õppematerjale katsetatakse vähemalt ühe õppeaasta jooksul. Toetuse tulemusena areneb kooli enda õpetaja õpetamispraktika ja kasvab noorte huvi inseneeria valdkonna vastu.

Eelnõu **punktiga 3** lisatakse § 4 lõikes 2 sihtrühmaks II kooliastme õpilased. Rahvusvahelised uuringud näitavad, et vanuses 8–12 aastat avaldavad käed-külge tegevused, inseneeria disainiprotsess ja praktiline probleemilahendus positiivset mõju nii õpilaste STEM-valdkonna huvidele kui ka probleemilahendus-, koostöö- ja loovusoskuste arengule. Seetõttu on põhjendatud suunata sekkumine just II kooliastme õpilastele.

Eelnõu **punktiga 4** korrigeeritakse parema mõistetavuse huvides § 4 lõike 3 sõnastust. Lisatud on punkt 5, mille kohaselt ei toetata taotlusvoorst tegevust, kui projekt ei hõlma õpetajate kaasamist ning kooli võimekuse arengut tervikuna. Selleks, et saavutada koolides positiivne muutus tehnoloogiaõpetuse kaasajastamisel, on määravaks koostööpõhine inseneri- ja tehnikateaduste valdkonna hariduse mõtestamine koolis ja õpetaja oskus rakendada käed-külge tegevusi ning kasutada vahendeid eesmärgipäraselt.

Eelnõu **punktiga 5** täpsustatakse § 5 lõike 3 punkti 1 sõnastust, millega tuuakse sisse mõiste „tavapärane tasemeõpe“. Täiendus on vajalik abikõlblike kulude mõistmiseks. Tavapärase tasemeõppe arendamise ja pakkumisega või tasemeõppes osalemisega seotud kulud on abikõlbmatud. Abikõlblikud on uued, vähemalt kahe üldhariduskooli ja kaasatud ettevõtte/kutseõppeasutustega koostöös välja töötatavad ja piloteeritavad õppe lahendused.

Eelnõu **punktiga 6** sõnastatakse § 7 lõige 1, millega kehtestatakse toetuse minimaalne ja maksimaalne summa. 30 000 euro toetuse saamise tingimus on, et projektis osaleb vähemalt kaks kooli ning viiakse ellu vähemalt üks praktiline tehnoloogiaõppe mudel. Iga täiendava koostöösse kaasatud kooli puhul võib eelarvet suurendada 10 000 eurot. Iga täiendava välja töötatud ja rakendatud mooduli puhul võib eelarvet suurendada 10 000 eurot. Maksimaalne toetus projekti kohta on 100 000 eurot.

Eelnõu **punktiga 7** tunnistatakse kehtetuks määruse § 7 lõige 2. Taotleja võib esitada ühes taotlusvoorus ühe projekti, sest toetuse taotleja on kool või pidaja ning sekkumise eesmärgiks on mitmekesistada põhikoolide II kooliastme tehnoloogiaõpet koostöös ettevõtete ja/või kutseõppeasutustega ning suurendada õpetajate võimekust vastavaid õpikogemusi iseseisvalt rakendada ja jõuda võimalikult paljude koolide II kooliastme õpilasteni.

Eelnõu **punktiga 8** muudetakse § 7 lõike 4 sõnastust. Toetuse maksimaalne osakaal on 100% projekti abikõlblikest kuludest. Koolidele võib anda 100% toetust, sest tegemist ei ole riigiabiga. Kriitiline on vaid see, et projektist ei tekiks põhjendamatut majanduslikku eelist kaasatud ettevõtetele. Majanduslikku eelist ei teki, kui ettevõtja teenuse eest makstakse turutingimustel. Seega saab ettevõtja olla teenuse pakkuja, mitte partner.

Eelnõu **punktiga 9** sõnastatakse § 8 nõuded taotlejale ja partnerile. Taotleja võib olla üldhariduskool või koolipidaja. Projekti taotlemisel on eelduseks, et projekti elluviimisel on partneriks vähemalt üks üldhariduskool ning tegevuste elluviimisele on kaasatud vähemalt üks ettevõtja või kutseõppeasutus. Toetuse saaja ja partner peavad tagama kaasatava ettevõtte/kutseõppeasutuse kaasamise läbipaistvuse.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab Euroopa Liidu õigusele ja on kooskõlas riigisiseste õigusaktidega.

4. Määruse mõjud

Määruse muudatuse eesmärk on toetada üldhariduskoole, et töötada välja ja katsetada uusi tehnoloogiaõpetuse korraldusmudeleid, käed-külge praktilist õpet, loodud õppevahendeid. Tegevuste rakendamise võimekus jääb pärast projekti lõppu koolidesse ning seda saavad kasutada ka teised üldhariduskoolid.

Tegevuste elluviimisel arvestatakse horisontaalsete põhimõtetega: keskkond ja kliima, tasakaalustatud regionaalne areng ning sooline võrdõiguslikkus, võrdsed võimalused ja ligipääsetavus.

Keskkond ja kliima

Sekkumiste otsene mõju keskkonnale ja kliimale on neutraalne kuni mõõdukalt positiivne. Toetatavad tegevused keskenduvad õpilaste tehnoloogia ja inseneri-alaste teadmiste ning oskuste arendamisele praktiliste tegevuste kaudu. Õppe raames käsitletavat teemat võivad hõlmata ressursitõhusust, ringmajandust, energiatõhusust, materjalide säästlikku kasutamist ning keskkonnasäästlike tehniliste lahenduste kavandamist.

Meetme tulemusena suureneb õpilaste teadlikkus tehnoloogia rollist keskkonna- ja kliimaprobleemide lahendamisel ning kujunevad oskused analüüsida ja luua kestlikke lahendusi. Mõju avaldub eelkõige pikaajalise teadlikkuse ja pädevuste kasvuna.

Tasakaalustatud regionaalareng

Sekkumiste kaudu saavad koolid täiendada võimalused omavaheliseks koostööks ja eriala ekspertide kaasamiseks kutseõppeasutustest/ettevõtetest, seda sõltumata nende geograafilisest asukohast. See aitab parandada väiksemate ja piiratud võimekusega koolide ligipääsu kvaliteetsetele tehnoloogiaõppe võimalustele. Toetatavad tegevused aitavad vähendada piirkondlikke erinevusi praktilise tehnoloogiaõppe kättesaadavuses ning tugevdavad koostöövõrgustikku üldhariduskoolide, kutseõppeasutuste ja töömaailma vahel. Pikas vaates toetab see tehnoloogia- ja inseneeriapädevuste ühtlasemat arengut üle Eesti.

Sooline võrdõiguslikkus

Sekkumistel on positiivne mõju soolise võrdõiguslikkuse edendamisele.

Tehnoloogia- ja inseneeriavaldkondades esineb jätkuvalt sooline segregatsioon, mistõttu on oluline pakkuda kõigile õpilastele varajases eas võimalusi positiivseks kokkupuuteks tehnoloogia ja inseneeriaga. Käed-külge tegevused, projektõpe ja probleemilahendusel põhinev õpe aitavad vähendada valdkonnaga seotud stereotüüpe ning suurendada nii tüdrukute kui ka poiste huvi tehnoloogia ja inseneeria vastu. Tegevuste rakendamisel tagatakse, et osalemisvõimalused, õppe sisu ja õppe korraldus ei sea osalejaid ebasoodsasse olukorda soo alusel. Projektide kavandamisel ja elluviimisel julgustatakse kaasama võrdselt nii tüdruke kui ka poisse.

Võrdsed võimalused ja ligipääsetavus

Sekkumiste eesmärk on parandada II kooliastme õpilaste ligipääsu kvaliteetsele ja praktilisele tehnoloogiaõppele sõltumata nende elukohast, sotsiaal-majanduslikust taustast või kooli olemasolevast võimekusest. Toetus aitab vähendada erinevusi koolide võimalustes pakkuda nüüdisaegset tehnoloogiaõpet ning toetab õpilaste võrdselt ligipääsu praktilistele õppimisvõimalustele. Projektide elluviimisel tuleb arvestada ligipääsetavuse põhimõtetega ning vajaduse korral kohandada tegevusi erinevate õpivajadustega õppijatele. Tegevuste tulemusena paranevad õpilaste võimalused omandada tuleviku tööturul vajalikke tehnoloogia- ja probleemilahendusoskusi sõltumata nende taustast või elukohast.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse alusel rahastatavad kulud kaetakse Euroopa Sotsiaalfondist (65%) ja riiklikust kaasfinantseeringust (35%). Planeeritava avatud taotlusvooru eelarve on 1,5 miljonit eurot. Määruse eelarvest on kohustustega katmata 383 404 eurot. Puudujäägi katmiseks tõstetakse vajalikud vahendid ümber käskkirja „IT akadeemia ja inseneriakadeemia arendamine kutse-, üld- ja huvihariduses“ eelarvest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Riigi Tugiteenuste Keskusele.